

แรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ของมารดาหลังคลอด โรงพยาบาลสุรินทร์

อุทุมมชญาณ์ อินทเรือง ปร.ด.^{1*}, คมวัฒน์ รุ่งเรือง ศษ.ด.¹,
รุ่งนภา ปรากฏดี พย.บ.², กรวิภา จันทรแจ่ม พย.บ.²

บทคัดย่อ

แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ช่วยเป็นพลังผลักดันให้มารดาหลังคลอดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนประสบความสำเร็จ การศึกษาวิจัยเชิงบรรยายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนของมารดาหลังคลอด กลุ่มตัวอย่างคือ มารดาหลังคลอดคลอดปกติจำนวน 380 คน ที่มารับบริการที่แผนกหลังคลอด โรงพยาบาลสุรินทร์ ซึ่งได้รับการสุ่มอย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.91 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนในภาพรวม อยู่ในระดับดีจำนวน 288 คน (ร้อยละ 75.79) เมื่อพิจารณาแรงจูงใจภายใน พบว่า มารดามีความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 13.06$, S.D. = 1.84) มีทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.49) และมีสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 13.44$, S.D. = 0.87) และแรงจูงใจภายนอก พบว่า มารดามีแรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัวและแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 9.79$, S.D. = 0.21, $\bar{X} = 9.44$, S.D. = 0.79 ตามลำดับ) ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการเตรียมความพร้อมและเสริมสมรรถนะการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างอย่างเดียว 6 เดือน เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา สนับสนุนครอบครัวได้ช่วยเหลือมารดาหลังคลอดในการเลี้ยงลูก และส่งผลให้มารดาหลังคลอดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างมีความสุข

คำสำคัญ: แรงจูงใจ มารดาหลังคลอด เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน

¹ อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสูรินทร์

² พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ หอผู้ป่วยสูติกรรมหลังคลอด โรงพยาบาลสุรินทร์

* Corresponding E-mail: utchaya@bcnsurin.ac.th

วันที่รับ (received) 30 พ.ค. 2564 วันที่แก้ไขเสร็จ (revised) 17 ส.ค. 2564 วันที่ตอบรับ (accepted) 30 ส.ค. 2564

Motivation for a 6-month Exclusive Breastfeeding among Postpartum Mothers, Surin Hospital

Utchaya Intharueang Ph.D.^{1*}, Komwat Rungruang Ph.D.¹
Rungrunap Prakoddee B.N.S.², Kornvipa Chancham B.N.S.²

Abstract

Motivation is one of the key factors driving the success of 6-month exclusive breastfeeding postpartum mothers. The objective of this descriptive research aimed to study the level of motivation for 6-month exclusive breastfeeding among postpartum mothers. The sample group was 380 postpartum mothers with normal delivery who received services at the postpartum department Surin hospital which obtained by systematic randomization. The instrument used in this research was a 6-month exclusive breastfeeding motivation questionnaire that was examined for the quality of the instrument and had a questionnaire's confidence with a Cronbach's alpha coefficient of 0.91. The data was analyzed using percentage, mean and standard deviation. The results showed that the overall motivation for a 6-month exclusive breastfeeding among 288 postpartum mothers was at a good level (75.79%). Considering intrinsic motivations, it was found that mothers had a high level of knowledge about breastfeeding ($\bar{X} = 13.06$, S.D. = 1.84), a moderate level of attitude towards breastfeeding ($\bar{X} = 3.83$, S.D.=0.49), and a high level of competence to breastfeeding ($\bar{X} = 13.44$, S.D. = 0.87). Furthermore, for extrinsic motivation, it was found that the mothers' support from husband and family and social support were at a good level ($\bar{X} = 9.79$, S.D. = 0.21, $\bar{X} = 9.44$, S.D. = 0.79) respectively. The results of this research can be used to prepare for 6 months of exclusive breastfeeding planning and enhancing competency in order to create positive attitudes towards breastfeeding, to support family to help mothers after childbirth to raise their children. As a result, mothers after giving birth are happy in exclusive breastfeeding.

Keywords: motivation, postpartum mothers, exclusive breastfeeding for 6 months

¹ Nurse Instructor, Boromarajonani College of Nursing, Surin

² Professional nurse, Postpartum ward, Surin hospital

*Corresponding E-mail: utchaya@bcnsurin.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นรากฐานสำคัญต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของทารกและเด็กเล็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งส่งผลดีต่อสุขภาพของแม่ลดปัญหาทางด้านสาธารณสุข สังคม และเศรษฐกิจ องค์การอนามัยโลกร่วมกับองค์การยูนิเซฟให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนมแม่ ทารกทุกคนควรได้รับนมแม่ในหนึ่งชั่วโมงหลังคลอด เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในช่วง 6 เดือนแรกของชีวิต และเมื่ออายุ 6 เดือนขึ้นไปให้ได้รับนมแม่เป็นอาหารเสริมและให้ควบคู่กับอาหารที่เพียงพอเหมาะสม และปลอดภัย โดยให้นมแม่อย่างต่อเนื่องนาน 2 ปี หรือมากกว่า 2 ปีขึ้นไป¹ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญและเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการลดอัตราการตายและการเจ็บป่วยของทารกทั่วโลกทั้งในประเทศที่กำลังพัฒนาและพัฒนาแล้ว และสามารถช่วยชีวิตเด็กทั่วโลกที่อายุน้อยกว่า 5 ปี ได้ถึงปีละ 820,000 คนต่อปี ลดความเสี่ยงของมารดาต่อการเกิดปัญหาสุขภาพและลดอัตราการตายจากมะเร็งเต้านมได้ 20,000 คนต่อปี² นมแม่ทำให้ทารกมีสุขภาพที่ดีและการพัฒนาที่ดีในด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการในการเรียนรู้ และความสำเร็จในการศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะผลต่อไปในอนาคตของคนซึ่งเป็นอนาคตของประเทศชาติทั้งด้านการผลิตผลงานที่ดี ค่าจ้างที่ดี เศรษฐกิจที่ดี อีกทั้งรัฐบาลประหยัดค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของประชาชน³ สมัชชาอนามัยโลก (World Health Assembly: WHA) ได้กำหนดค่าเป้าหมายอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนหลังคลอดอย่างน้อยร้อยละ 50 ในปี ค.ศ. 2025⁴ และประเทศไทยได้ดำเนินการตามนโยบายขององค์การอนามัยโลกและได้กำหนดค่าเป้าหมายอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนหลังคลอด ร้อยละ 50 ในปี พ.ศ. 2568

สำหรับสถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ภาพรวมทั่วโลกมีทารกแรกเกิดที่ได้ดุนมแม่ภายในหนึ่งชั่วโมงหลังคลอด ร้อยละ 44 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ร้อยละ 40 และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง 2 ปี ร้อยละ 45⁵ สำหรับประเทศไทยจากรายงานการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทยปี พ.ศ. 2558-2559 พบว่า มีทารกแรกเกิดดุนมแม่ภายใน 1 ชั่วโมงแรกหลังคลอดร้อยละ 39.9 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในช่วง 6 เดือนแรกของชีวิตร้อยละ 23.1 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง 2 ปี ร้อยละ 15.6⁶ ในปี พ.ศ. 2562 ทารกแรกเกิดดุนมแม่ภายใน 1 ชั่วโมงแรกหลังคลอดร้อยละ 34.0 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในช่วง 6 เดือนแรกของชีวิตร้อยละ 14.0 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง 2 ปี ร้อยละ 15.0⁷ จะเห็นได้ว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในแต่ละช่วงเวลามีอัตราการลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจน

โรงพยาบาลสุรินทร์ได้ดำเนินการมาตรฐานอนามัยแม่และเด็ก และนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกรมอนามัยอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ได้แก่ จัดตั้งคลินิกนมแม่ พัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านนมแม่ “Miss นมแม่” ที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จัดการบริการที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสะดวกมากยิ่งขึ้น ในปีงบประมาณ 2558-2561 พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนอยู่ที่ร้อยละ 76.03 77.04 69.13 และ 73.58⁸ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุขกำหนดคือ ร้อยละ 50 แต่ทั้งนี้อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ในภาพรวมทั่วประเทศยังคงอยู่ในอัตราที่ต่ำ เพื่อเป็นการเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนให้สูงขึ้นก็ต้องดำเนินการให้ในแต่ละจังหวัดมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

การเริ่มต้นให้นมและการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน มีหลายปัจจัยทั้งระดับบุคคล ระดับระหว่างบุคคล ระดับองค์กร ระดับชุมชน และนโยบายสาธารณะ ปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนครั้งของการฝากครรภ์⁹ ชนิดของการคลอด สถานภาพสมรส

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่¹⁰⁻¹² ทักษะการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่¹²⁻¹⁴ ความมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่¹⁴⁻¹⁵ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน^{13,15-16} ทักษะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการได้รับการบริการ¹³ ปัจจัยระดับระหว่างบุคคล ได้แก่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง¹⁵ การสนับสนุนของครอบครัว¹³ ปัจจัยระดับองค์กร ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่¹¹⁻¹² การสนับสนุนจากบุคลากรทางการแพทย์¹¹ การสนับสนุนจากพยาบาล และการสนับสนุนจากสถานที่ทำงาน¹⁶ ปัจจัยระดับชุมชน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในชุมชน¹⁷ และปัจจัยนโยบายสาธารณะ ได้แก่ ข้อกำหนดการลาคลอดบุตร การได้รับเงินเดือนระหว่างลาคลอด¹⁸ นโยบายการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องตามบันได 10 ขั้นสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกระทรวงสาธารณสุข¹⁹ พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560²⁰ เป็นมาตรการในการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนประสบความสำเร็จนั้น แรงจูงใจเป็นปัจจัยระดับบุคคลจะชักนำให้บุคคลกระทำพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายหรือประสบความสำเร็จตามที่ต้องการและคงรักษาไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจสูงก็จะใช้ความพยายามในการกระทำพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายโดยไม่ลดละ แต่คนที่มีแรงจูงใจต่ำก็จะไม่แสดงพฤติกรรม หรือไม่ก็ล้มเลิกการกระทำพฤติกรรม Ryan และ Deci²¹ กล่าวว่า บุคคลจะกระทำอย่างต่อเนื่อง หรือเลิกกระทำพฤติกรรม เกิดจากแรงจูงใจ ซึ่งแรงจูงใจมี 3 ลักษณะ คือ แรงจูงใจภายใน แรงจูงใจภายนอก และไม่มีแรงจูงใจ แรงจูงใจภายในเป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง ความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ความต้องการเป็นคนที่มีทักษะความสามารถ อีกทั้งแรงจูงใจภายในเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตนเอง เช่น ความสนใจ ความสุข ความพอใจ ทศนคติ ความสามารถแห่งตน และการมีปฏิสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แรงจูงใจภายนอกเป็นความรู้สึกต้องการกระทำพฤติกรรมของบุคคลด้วยสาเหตุอื่น เช่น มีความคาดหวังในรางวัลตอบแทน ซึ่งส่งผลให้การกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ไม่คงทนต่อเนื่อง ส่วนไม่มีแรงจูงใจเป็นภาวะที่บุคคลขาดความตั้งใจขาดความสนใจในการกระทำพฤติกรรม เช่น ไม่สนใจ ไม่เห็นคุณค่า ไม่สามารถควบคุมตัววิจัยจึงประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-determination theory) ของ Ryan และ Deci²¹ เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ประกอบด้วย แรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่ ด้านทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สมรรถนะของมารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แรงจูงใจภายนอก ได้แก่ แรงสนับสนุนของสามีและครอบครัว และแรงสนับสนุนทางสังคม

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการศึกษาแรงจูงใจที่ทำให้มารดาหลังคลอดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน เนื่องจากการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นการกระทำพฤติกรรมที่ต่อเนื่องยาวนาน การเริ่มต้นให้เกิดแรงจูงใจและการคงไว้ซึ่งแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน และการศึกษาที่ผ่านมาการศึกษาวิจัยปัจจัยระดับบุคคลยังไม่พบการศึกษาแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนของมารดาหลังคลอด เพื่อส่งเสริมให้มารดาหลังคลอดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน และเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องนาน 6 เดือน หรือมากกว่า 6 เดือน ขึ้นไปจนกระทั่งถึง 2 ปี

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระดับแรงงูใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวก 6 เดือนของมารดาหลังคลอด

กรอบแนวคิดการวิจัย

การที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรม กระทำพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง หรือเลิกกระทำพฤติกรรม เกิดจากแรงงูใจ ซึ่งแรงงูใจมี 3 ลักษณะ คือ แรงงูใจภายใน แรงงูใจภายนอก และไม่มีแรงงูใจ แรงงูใจภายใน เป็นที่การตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง ความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ความต้องการเป็นคนที่มีทักษะความสามารถ แรงงูใจภายในเป็นสิ่ง ที่เกิดขึ้นภายในตนเองที่จะเป็นแรงผลักดันสำคัญในการกระทำพฤติกรรมหากไม่มีแรงงูใจภายนอก และมีแรงงูใจในระดับที่มากพอก็จะเกิดการกระทำพฤติกรรมได้เช่นเดียวกัน แรงงูใจภายนอกเป็นความรู้สึก ต้องการกระทำพฤติกรรมของบุคคลด้วยสาเหตุอื่นที่ไม่ใช่แรงงูใจภายใน แรงงูใจภายนอก เช่น สังคมให้คุณค่ากับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การช่วยเหลือสนับสนุนให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างต่อเนื่องหากมีแรงงูใจภายนอกอย่างเดียวการกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ไม่คงทนต่อเนื่อง บุคคลสามารถ นำแรงงูใจภายนอกมาเป็นแรงขับที่จะผลักดันให้เกิดเป็นแรงงูใจภายในได้ การขาดแรงงูใจหรือไม่มี แรงงูใจ ไม่สนใจ ไม่เห็นคุณค่า ก็จะไม่สามารถผลักดันให้เกิดการกระทำพฤติกรรม²¹ ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้ ทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-determination Theory) ของ Ryan และ Deci²¹ เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย แรงงูใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวก 6 เดือน ประกอบด้วย แรงงูใจภายใน ประกอบด้วย 1) ความรู้ ในการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา 2) ทศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และ 3) สมรรถนะในการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่และแรงงูใจภายนอก ประกอบด้วย 1) แรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัว และ 2) แรงสนับสนุน ทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่องแรงงูใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวก 6 เดือน เป็นการวิจัย เชิงบรรยาย (Descriptive research) ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทาง ในการศึกษาวิจัย โดยกำหนดวิธีดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือมารดาหลังคลอด ในโรงพยาบาลสุรินทร์ ปีงบประมาณ 2563 จำนวน 2,890 คน

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Yamane ที่มีค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 347 คน และเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 เพื่อป้องกันการสูญหาย จำนวน 35 คน จึงมีกลุ่มตัวอย่างระหว่าง 347-382 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างเป็นระบบ (System random sampling) โดยใช้วันที่ (คู่) ของการรับมารดาหลังคลอดเข้าพักรักษาตัวในหอผู้ป่วย

เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion criteria) ได้แก่ 1) มารดาหลังคลอดปกติ 2) ไม่มีภาวะแทรกซ้อนและไม่มีโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 3) มารดาอายุ 20 ปีขึ้นไป และ 4) มีสติสัมปชัญญะ สมบูรณ์และพร้อมให้ข้อมูลในขณะที่พักรักษาตัว ที่แผนกหลังคลอด โรงพยาบาลสุรินทร์ เกณฑ์ในการคัดออก (Exclusion criteria) ได้แก่ 1) มารดาหลังคลอดที่บุตรป่วยและไม่สามารถให้นมได้ 2) มารดาที่ได้รับการส่งต่อไปรักษาโรงพยาบาลอื่น 3) มารดาหลังคลอดที่ไม่ใช่สัญชาติไทย และ 4) มารดาหลังคลอดที่มี ภาวะแทรกซ้อนรุนแรง เช่น มีภาวะช็อคจากการตกเลือด ความดันโลหิตสูง

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ เลขที่ P-EC-05-04-63 ผู้วิจัยทำการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัว ชี้แจงในการเข้าร่วมวิจัยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยทราบวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัย พร้อมทั้งลงนามยินยอมและขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล โดยชี้แจงสิทธิที่กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าร่วมการวิจัย หรือสามารถปฏิเสธที่จะไม่เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ได้ สำหรับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย โดยผู้วิจัยเสนอการวิจัยในภาพรวมและนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของมารดา ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ของครอบครัว จำนวนบุตร ผู้ที่มีส่วนช่วยในการดูแลบุตร จำนวนวันพักฟื้นที่โรงพยาบาล

ส่วนที่ 2 แรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

1. แรงจูงใจภายใน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

- 1) ด้านความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 15 ข้อ
- 2) ด้านทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 15 ข้อ
- 3) ด้านสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 15 ข้อ

2. แรงจูงใจภายนอก ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

- 1) แรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัว จำนวน 10 ข้อ
- 2) แรงสนับสนุนทางสังคม จำนวน 10 ข้อ

เกณฑ์การพิจารณาและการแปลผล แรงจูงใจภายใน

1. ด้านความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จำนวน 15 ข้อ ตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิด ให้ 0 คะแนน การแปลผลคะแนน ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พิจารณาแบบอิงเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์	การแปลผล
≥ 14 คะแนน	มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง
คะแนน 10-13 คะแนน	มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลาง
≤ 9 คะแนน	มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับต่ำ

2. ด้านทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จำนวน 15 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน

ตัวเลือก	ข้อความถามด้านบวก	ข้อความถามด้านลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน	ให้ 5 คะแนน

การแปลผลการให้คะแนน ทศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พิจารณาโดยใช้การอิงกลุ่ม²²

คะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
3.68 - 5.00 คะแนน	มีทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับดี
2.34 - 3.67 คะแนน	มีทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลาง
1.00 - 2.33 คะแนน	มีทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับไม่ดี

3. ด้านสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 15 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน ไข่ ให้ 1 คะแนน ไม่ไข่ ให้ 0 คะแนน การแปลผลคะแนน พิจารณาแบบอิงเกณฑ์ ตามเกณฑ์²³ ดังนี้

เกณฑ์	การแปลผล
> 14 คะแนน	มีสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับดี
คะแนน 10-13 คะแนน	มีสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลาง
≤ 9 คะแนน	มีสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับไม่ดี

แรงจูงใจภายนอก

1. แรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัว จำนวน 10 ข้อ และ 2. แรงสนับสนุนทางสังคม จำนวน 10 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน มี ให้ 1 คะแนน ไม่มี ให้ 0 คะแนน การแปลผลคะแนน พิจารณาแบบอิงเกณฑ์²³ ดังนี้

เกณฑ์	การแปลผล
> 9 คะแนน	มีแรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัวหรือทางสังคม อยู่ในระดับดี
คะแนน 6-8 คะแนน	มีแรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัวหรือทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง
≤ 5 คะแนน	มีแรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัวหรือทางสังคม อยู่ในระดับไม่ดี

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฯ ซึ่งผ่านการตรวจสอบเบื้องต้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาล และด้านการวัดประเมินผล จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความครอบคลุมเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม ในแต่ละข้อ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามโดยใช้สูตร IOC ผลการพิจารณาพบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ (IOC มีค่ามากกว่า 0.50) ไว้ จำนวน 65 ข้อ แล้วนำแบบสอบถามแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขภาษาใหม่และนำไปทดลองใช้ กับมารดาหลังคลอด โรงพยาบาลสุรินทร์ จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น พบว่า แบบสอบถามด้านความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ด้านสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ด้านแรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัว และด้านแรงสนับสนุนทางสังคม มีค่า KR-20 เท่ากับ 0.84 0.87 0.93 และ 0.89 ตามลำดับ และแบบสอบถามทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระหว่างวันที่ 1 กันยายน 2563 - 30 เมษายน 2564 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ช่วยวิจัย ซึ่งผ่านการเตรียมความพร้อมก่อนการเก็บข้อมูลจริง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยส่งจัดเตรียมแบบสอบถามแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ประสานผู้ช่วยวิจัย เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 ฉบับ

3. ตรวจนับจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ดำเนินการติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืน และสรุปจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 380 ฉบับ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์กลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คือ 347-382 ฉบับ

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน พบว่า แบบสอบถามทั้ง 380 ฉบับ มีความสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละของการตอบกลับ (Response rate) เท่ากับ ร้อยละ 99.48 ผู้วิจัยดำเนินการลงข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์แรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ใช้การวิเคราะห์หาความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลการวิจัย นำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

จากข้อมูลทั่วไปพบว่า มารดาหลังคลอด ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 18 - 35 ปี จำนวน 298 คน (ร้อยละ 78.42) อายุน้อยที่สุด 20 ปี อายุมากที่สุด 46 ปี ($\bar{X}$ = 28.88 ปี, S.D. = 6.75 ปี) ส่วนใหญ่มีสถานภาพ คู่ จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 73.95 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 145 คน (ร้อยละ 38.16) มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นส่วนใหญ่ จำนวน 130 คน (ร้อยละ 34.21) มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท จำนวน 126 คน (ร้อยละ 33.16) รายได้น้อยที่สุด 3,000 บาท รายได้มากที่สุด 60,000 บาท ($\bar{X}$ = 17,909.09 บาท, S.D. = 12,330.37 บาท) มีบุตรส่วนมาก 2 คน จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 68.16 ผู้ที่มีส่วนช่วยในการดูแลบุตร คือ มารดา จำนวน 157 คน (ร้อยละ 41.32) และพักฟื้นที่โรงพยาบาล จำนวน 3 วัน (ร้อยละ 67.89) พักฟื้นน้อยที่สุด จำนวน 2 วัน และพักฟื้นมากที่สุด จำนวน 5 วัน ($\bar{X}$ = 2.93 วัน, S.D. = 0.62 วัน)

ผลการศึกษาแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 49.56, S.D. = 0.89) เมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัย พบว่า 1. ปัจจัยแรงจูงใจภายใน อยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 30.33, S.D. = 1.57) เมื่อพิจารณารายด้านประกอบด้วย 1.1) ด้านความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในภาพรวมมีความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 13.06, S.D. = 1.84) 1.2) ด้านทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.49) และ 1.3) ด้านสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในภาพรวมมีสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 13.44, S.D. = 0.87) และ 2. ปัจจัยแรงจูงใจภายนอก อยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 19.23, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณารายด้าน ประกอบด้วย 2.1) แรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัว ในภาพรวมมีแรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัวอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 9.79, S.D. = 0.21) และ 2.2) แรงสนับสนุนทางสังคม ในภาพรวมมีแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 9.44 S.D. = 0.79) ดังแสดงในตารางที่ 1

และเมื่อพิจารณาแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในภาพรวมรายบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่มีแรงจูงใจอยู่ในระดับดี จำนวน 288 คน (ร้อยละ 75.79) และเมื่อพิจารณารายปัจจัย พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจภายใน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี จำนวน 215 คน (ร้อยละ 56.58) และปัจจัยแรงจูงใจภายนอก อยู่ในระดับดี จำนวน 343 คน (ร้อยละ 90.26) เมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัย พบว่า 1) ปัจจัยแรงจูงใจภายใน ประกอบด้วย 1.1) ด้านความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่วนใหญ่มีความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 227 คน (ร้อยละ 59.74) 1.2) ด้านทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 225 คน (ร้อยละ 59.21) และมีทัศนคติของมารดาต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อยู่ในระดับดี จำนวน 155 คน (ร้อยละ 40.79) และ 1.3) ด้านสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อยู่ในระดับดี จำนวน 202 คน (ร้อยละ 53.16) และ 2) ปัจจัยแรงจูงใจภายนอก ประกอบด้วย 2.1) แรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัว ส่วนใหญ่มีแรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัว อยู่ในระดับดี จำนวน 309 คน (ร้อยละ 81.83) และ 2.2) แรงสนับสนุนทางสังคม ส่วนใหญ่มีแรงสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับดี จำนวน 331 คน (ร้อยละ 87.11) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่าง เดียวจำแนกรายด้านและภาพรวม ($n = 380$)

ด้าน	ผลการประเมิน			
	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
แรงจูงใจภายใน				
1. ด้านความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	15.00	13.06	1.84	ระดับสูง
2. ด้านทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	5.00	3.83	0.49	ปานกลาง
3. ด้านสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	15.00	13.44	0.87	ระดับดี
ภาพรวมแรงจูงใจภายใน	35.00	30.33	1.57	ระดับดี
แรงจูงใจภายนอก				
1. ด้านแรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัว	10.00	9.79	0.21	ระดับดี
2. ด้านแรงสนับสนุนทางสังคม	10.00	9.44	0.79	ระดับดี
ภาพรวมแรงจูงใจภายนอก	20.00	19.23	0.65	ระดับดี
แรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว 6 เดือน	55.00	49.56	0.89	ระดับดี

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ร้อยละของแรงงูใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว รายด้านและภาพรวม จำแนกตามระดับแรงงูใจ (n = 380)

รายด้าน	ระดับแรงงูใจ					
	ดี/สูง		ปานกลาง		ไม่ดี/ต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แรงงูใจภายใน						
1. ด้านความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	66	17.37	227	59.74	87	22.89
2. ด้านทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	155	40.79	225	59.21	-	-
3. ด้านสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	202	53.16	173	45.53	5	1.32
ภาพรวมแรงงูใจภายใน	215	56.58	148	38.95	17	4.47
แรงงูใจภายนอก						
1. ด้านแรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัว	309	81.31	71	18.69	-	-
2. ด้านแรงสนับสนุนทางสังคม	331	87.11	49	12.89	-	-
ภาพรวมแรงงูใจภายนอก	343	90.26	37	9.74	-	-
แรงงูใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว 6 เดือน	288	75.79	83	21.84	9	2.37

อภิปรายผลการวิจัย

แรงงูใจภายใน ประกอบด้วย ความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่า

1. ความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 13.06$, S.D. = 1.84) อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เช่น ประโยชน์ของนมแม่ วิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การกระตุ้นให้มีการการหลั่งน้ำนม มารดาหลังคลอดก็จะนำความรู้เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชนิษฐวรรณ ศุภสิริเพ็ญพงศ์¹² ความรู้ประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 12.20$, S.D. = 2.20) และจากการศึกษาของลักขณา ไชยนอก²⁴ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การที่มารดาวัยรุ่นหลังคลอดได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์อย่างต่อเนื่องจนถึงระยะหลังคลอดส่งผลให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี มารดาหลังคลอดได้รับรู้ประโยชน์ของนมแม่ที่มีต่อร่างกายของมารดาและทารก เช่น มดลูกเข้าอู่เร็ว ป้องกันมะเร็งเต้านม ช่วยให้อุณหภูมิร่างกายอบอุ่น ประหยัดค่าใช้จ่าย ทารกร่างกายแข็งแรง ได้รับความอบอุ่น ความรู้เหล่านี้ก็จะเกิดเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มารดาหลังคลอดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่วานานมากขึ้น¹¹ และจากการวิจัยเชิงทดลอง เปรียบเทียบผลการใช้ชุดส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่พบว่า มารดาหลังคลอดที่ได้รับชุดส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีคะแนนความรู้เฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมและเมื่อติดตามการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่างทุก 1 เดือนเป็นเวลา 6 เดือนพบว่า ร้อยละ 57.50 ของกลุ่มทดลองประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ในขณะที่กลุ่มควบคุมที่ประสบความสำเร็จมีเพียง ร้อยละ 30²⁵ และจากการสังเคราะห์งานวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเริ่มต้นและความต่อเนื่องในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน คือ ความรู้เรื่องนมแม่¹⁰

2. ทศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.49) อธิบายได้ว่า ทศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 77.37 ประกอบอาชีพที่ต้องทำงานนอกบ้าน การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นเรื่องที่ยากลำบาก ทำให้มารดาหลังคลอดพักผ่อนในแต่ละวันลดลง ซึ่งอาจส่งผลต่อภาวะสุขภาพทำให้สุขภาพทรุดโทรม ซึ่งทศนคติเป็นความรู้สึกและความคิดต่อการกระทำพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรง และแสดงออกมาในรูปแบบของความรู้สึกและความคิดเห็นเชิงบวกหรือลบ²⁶ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของชนิษฐวรรณ ศุภสิริเพ็ญพงศ์¹² ที่พบว่า เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.76) เนื่องจากมีความเชื่อ มีความคิดว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวเป็นเรื่องที่ทำทนายความสามารถ มีความสุข ทำให้เกิดความพึงพอใจจึงเป็นแรงจูงใจภายในที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวให้ยาวนานมากขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของชิดชนก พันธุ์ป้อม, วรรณภา พงษ์พัฒนกร และปิยะนันท์ ลิ้มเรืองรอง²⁷ ทศนคติเป็นปัจจัยทำนายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนในมารดาที่ทำงานนอกบ้านได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการศึกษาของ ลักขณา ไชยนอก²⁴ พบว่า มารดาวัยรุ่นหลังคลอดมีเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง และเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

3. สมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 13.44$, S.D. = 0.87) อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรภ์ครั้งที่ 2 ร้อยละ 68.18 และเป็นการตั้งครรภ์ครั้งที่ 3 ร้อยละ 11.58 ซึ่งเคยมีประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้มีสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถให้ลูกดูดนมจากอกตั้งแต่ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมงหลังคลอด สามารถให้ลูกดูดนมได้ลึกถึงลานนม สามารถให้ลูกดูดนมแต่ละมื้อห่างกันทุก 2-3 ชั่วโมง หรือเมื่อลูกต้องการ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวรรณา ชนะภัย²⁸ การรับรู้สมรรถนะในตนเองเป็นอีกปัจจัยหนึ่งสามารถทำนายการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาอย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาในระดับสูงมีโอกาสที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาอย่างเดียวอย่างน้อยนาน 6 เดือน สำเร็จ เท่ากับ 1.077 เท่าของมารดาที่มีสมรรถนะในตนเองต่ำ และจากการศึกษาของมาลีวัล เลิศสาครศิริ และชะบา คำปัญญา¹³ การรับรู้สมรรถนะของตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แรงจูงใจภายนอก ประกอบด้วย แรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัว และแรงสนับสนุนทางสังคมพบว่า

1. แรงสนับสนุนจากสามีและครอบครัวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 9.79$, S.D. = 0.21) อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สถานภาพคู่ถึงร้อยละ 73.95 ร้อยละ 100 ได้รับการช่วยเหลือในการเลี้ยงดูทารก โดยได้รับการช่วยเหลือจากสามี ปู่ย่า ตายาย ญาติพี่น้อง ซึ่งครอบครัวถือเป็นแรงสนับสนุนที่มีส่วนช่วยเหลือในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในจัดเตรียมเครื่องดื่มน้ำที่มีประโยชน์ให้ดื่มเพื่อให้สร้างน้ำนมได้เพียงพอ ช่วยเหลือดูแลลูกเพื่อให้มารดาหลังคลอดพักผ่อนหลังจากให้นม พุดและให้กำลังใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้มารดาหลังคลอดเกิดความพึงพอใจ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน สอดคล้องกับการศึกษาของลักขณา ไชยนอก²⁴ มารดาวัยรุ่นหลังคลอดได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.55) อีกทั้งแรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเป็นปัจจัยเดียวที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร้อยละ 31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. แรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 9.44$, S.D. = 0.79) อธิบายได้ว่า แนวปฏิบัติการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงพยาบาลสุรินทร์ที่มีการนำทารกมาให้ดูดนมภายใน 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง

หลังคลอด ให้คำแนะนำเกี่ยวกับประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน มีเอกสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แจกสำหรับมารดาหลังคลอดให้อ่านขณะอยู่โรงพยาบาลและสามารถนำติดตัวเมื่อกลับไปบ้าน มีการเข้มงวดไม่ให้ใช้นมขวดและหัวนมหลอก มีการประเมินการให้นมบุตรทุก 2-3 ชั่วโมง และให้คำแนะนำทันทีเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการให้นมลูก มีคลินิกนมแม่ในการให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหากรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อีกทั้งมีการชมเชยและให้รางวัลผู้ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ซึ่งถือว่าเป็นการสนับสนุนที่ช่วยให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตั้งแต่เริ่มต้นชีวิตของทารกจากการศึกษาของอุษา วงศ์พิณีจ, นิตยา สีนสุกใส และฉวีวรรณ อยู่สำราญ²⁹ ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม และประสิทธิภาพการดูนมของทารกก่อนจำหน่ายในการทำนายนมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 1 เดือน ในมารดาที่มีบุตรคนแรก พบว่ามารดาหลังคลอดให้คะแนนการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่อยู่ระหว่าง 32 - 48 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 43.14 (S.D. = 4.29) จากคะแนนเต็ม 48 การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เป็นปัจจัยหนึ่งร่วมกันทำนายโอกาสในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 1 เดือน ได้ถึงร้อยละ 49.9 ($R^2 = .499$ $p < .01$) และจากการศึกษาของศศิธรา น่วมภา และคณะ³⁰ การสนับสนุนจากพยาบาลมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การสนับสนุนของครอบครัวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดครั้งแรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การรับรู้สมรรถนะของตนเองและการสนับสนุนของครอบครัวสามารถทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ¹³

ข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ด้านนโยบาย

1. ผลักดันนโยบายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน เป็นวาระที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ที่เน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานยุติธรรมตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ คลอดและหลังคลอด และหน่วยงานกรมเวชกรรมเพื่อให้ทารกได้รับนมแม่ตั้งแต่เริ่มต้นชีวิตและได้รับนมแม่อย่างต่อเนื่อง
2. สนับสนุนให้พยาบาลพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
3. การประสานความร่วมมือกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการติดตามเยี่ยมมารดาหลังคลอด เนื่องจากระยะเวลาที่ต้องเลี้ยงลูกด้วยนมแม่วานาน การคงไว้ซึ่งแรงจูงใจในการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น การเสริมสร้างแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จึงต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ด้านปฏิบัติ

1. จัดกิจกรรมเสริมสร้างแรงจูงใจและสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ เพื่อให้มารดามีทัศนคติที่ดีในการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาอย่างน้อย 6 เดือน เตรียมความพร้อมสำหรับตนเองในการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และในระยะคลอดและหลังคลอดจัดกิจกรรมสาธิตการให้นมบุตรอย่างถูกวิธี การบีบเก็บน้ำนมไว้ใช้เมื่อมารดาออกไปทำงาน และการแก้ไขเมื่อประสบปัญหาเกี่ยวกับนมแม่
2. จัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การให้กำลังใจ การชื่นชม การชมเชยและให้รางวัลผู้ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน

ด้านวิจัย

1. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมเสริมสร้างแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน
2. ศึกษาวิจัยข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน
3. ศึกษาวิจัยแบบเจาะลึกถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จในการส่งเสริมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

เอกสารอ้างอิง

1. United Nation Child's Fund (UNICEF). Breastfeeding: A mother's gift for every child. New York: n.p; 2018.
2. Victora CG, Bahl R, Barros Aluisio J D, França GVA, Horton S, Krasevec J, et al. Breastfeeding in The 21st century: epidemiology, mechanisms, and lifelong effect. The Lancet 2016;387:475-90. doi: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(15\)01024-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(15)01024-7)
3. UNICEF. Breastfeeding: A smart investment [Internet]. 2020[Cited 2021 May 24]. Available from: <https://sites.unicef.org/breastfeeding/>
4. World Health Organization (WHO). Global nutrition targets 2025: breastfeeding policy brief [Internet]. 2014 [Cited 2021 May 24]. Available from: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/149022>
5. UNICEF. Based on MICS, DHS and other nationally representative sources. Note: Data included in these global averages are the most recent for each country between 2013-2018 [Internet]. 2018 [Cited 2021 May 24]. Available from: [https:// August-iyfc-continuum-mdd-mmf-mad-regions3-2018-1%20\(6\).pdf](https://August-iyfc-continuum-mdd-mmf-mad-regions3-2018-1%20(6).pdf)
6. สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และองค์การยูนิเซฟ. การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2558-2559 รายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ; 2559.
7. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562: รายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย; 2563.
8. คลินิกนมแม่ โรงพยาบาลสุรินทร์. สถิตินมแม่. สุรินทร์: ม.ป.ท; 2562.
9. ทศนีย์ รวิภควัต. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวก่อน 6 เดือน ของมารดาที่มารับบริการในคลินิกนมแม่ ศูนย์อนามัยที่ 13 กรุงเทพฯ. วารสารกรมการแพทย์ 2560;42:42-8.
10. Cohen SS, Alexander DD, Krebs NF, Young BE, Cabana MD, Erdmann P, et al. Factors associated with breastfeeding initiation and continuation: A meta-analysis. J Pediatr 2018;203:190-196.e21. doi: [org10.1016/j.jpeds.2018.08.008](https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2018.08.008)
11. เจริญ ทะวา. ปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้มารดาตั้งครรรภ์วัยรุ่นประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นที่มารับบริการ แผนกห้องคลอดโรงพยาบาลสิงหนคร จังหวัดสงขลา. วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2561;1:32-41.
12. ขนิษฐวรรณ ศุภสิริเพ็ญพงศ์. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องของมารดาวัยรุ่น โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการแพทย์เขต 11 2561;32:853-62.
13. มาลีวัล เลิศสาครศิริ และชะบา คำปัญญา. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดครั้งแรก 2561;41:76-87.
14. Mossman M, Heaman M, Dennis CL, Morris M. The influence of adolescent mothers' breastfeeding confidence and attitudes on breastfeeding initiation and duration. J Hum Lact 2008;3:268-77

15. สุภาพันท์ จันทรศิริ, วรรณภา พาหุวัฒนกร, และฉวีวรรณ อยู่สำราญ. อิทธิพลของทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ในสตรีตั้งครรภ์วัยรุ่น. วารสารพยาบาลศาสตร์ 2560;35:49-60.
16. สุภาพันท์ รัตตสัมพันธ์ และเบญจวรรณ แก้วมา. ปัจจัยทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในมารดาที่ทำงานนอกบ้าน. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์ 2561;38:14-24.
17. อาริรัตน์ วิเชียรประภา, ขนิษฐา เมฆกมล, กรรณิการ์ แซ่ตั้ง, เกษณี พรหมอินทร์, สมลักษณ์ ศรีวิริย. การพัฒนารูปแบบการจัดการตนเองของมารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน: กรณีศึกษามารดาหลังคลอด ตำบลบ่อ อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี 2561;1:170-84.
18. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562. พระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136 ตอนที่ 43 ก. (ลงวันที่ 5 เมษายน 2562) [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [เข้าถึงเมื่อ 27 พ.ค. 2564]. เข้าถึงได้จาก: http://legal.labour.go.th/images/law/Protection2541/labour_2541_7.PDF
19. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. ตัวชี้วัดระดับกระทรวง กรมอนามัย [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 27 พฤษภาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก: http://www.anamai.moph.go.th/download/download/102557/strategic_plan/1/3_7.pdf
20. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134/ตอนที่ 72 ก/หน้า 1/10 กรกฎาคม 2560 [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [เข้าถึงเมื่อ 27 พ.ค. 2564]. เข้าถึงได้จาก: https://www.legal.moph.go.th/index.php?option=com_remository&Itemid=814&func=startdown&id=1311
21. Ryan RM, Deci EL. Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. American Psychologist 2000;55:68-78. doi: 10.1037/110003-066X.55.1.68
22. Best JW. Research in Education. 5th ed. New Jersey: Prentice Hall, Inc.; 1986.
23. Bloom BS, Madaus GF, Hastings JT. Handbook on formative and summative evaluation of student Learning. New York: McGraw-Hill; 1971.
24. ลักษณะ ไซนอก. รายงานการวิจัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี; 2558.
25. พรพิมล อาภาสสกุล และอุษา วงศ์พินิจ. ผลของการใช้ “ชุดส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่” ต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสตรีหลังคลอด. วารสารพยาบาลทหารบก 2562;20: 102-11.
26. Montaño DE, Kasprzyk D. Theory of reasoned Action, Theory of Planned Behavior, and The integrated Behavioral Model. In Glanz K, Rimer BK, Viswanath K (Eds), Health Behavior and Health Education. 4th edition. San Francisco: Jossey-Bass; 2008. p. 67-95.
27. ชิดชนก พันธุ์ป้อม, วรรณภา พาหุวัฒนกร และปิยะนันท์ ลิ้มเรืองรอง. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ในมารดาที่ทำงานนอกบ้าน. วารสารพยาบาลศาสตร์ 2563;38:47-59.

28. สุวรรณ ชนะภัย, นิตยา สีนสุกใส, นันทนา ธนาโนวรรณ, วรรณ ปาหุวัฒนกร. ความรู้ทัศนคติการรับรู้สมรรถนะในตนเองและการสนับสนุนจากสามีและพยาบาล ในการทำนายนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวก 6 สัปดาห์. วารสารพยาบาลศาสตร์ 2557;32:51-60.
29. อุษา วงศ์พินิจ, นิตยา สีนสุกใส และฉวีวรรณ อยู่สำราญ. ปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม และประสิทธิภาพการดูแลของทารกก่อนจำหน่าย ในการทำนายนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวก 1 เดือน ในมารดาที่มีบุตรคนแรก. วารสารพยาบาลทหารบก 2559;17:88-95.
30. ศศิธรรา น่วมภา, นิตยา สีนสุกใส, วรรณ ปาหุวัฒนกร, พฤษ จันทรประภาพ. ปัจจัยส่วนบุคคล เวลาที่เริ่มให้นมแม่และการสนับสนุนจากพยาบาล ในการทำนายนความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวก่อนจำหน่ายในมารดาหลังผ่าตัดคลอด. วารสารพยาบาลศาสตร์ 2556;31:49-59.